

Wymagania edukacyjne z j. polskiego w roku szkolnym 2025/2026

KLASY IV - VI

W zakresie kształcenia literackiego i kulturowego

Uczeń:

- identyfikuje wypowiedź jako tekst literacki, informacyjny, publicystyczny lub reklamowy,
- określa główny temat utworu literackiego, dzieła sztuki, artykułu prasowego,
- wskazuje główną myśl tekstu,
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio,
- odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych,
- odróżnia informacje o faktach od opinii,
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst,
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia,
- wyraża sąd o postaciach i zdarzeniach,
- wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera,
- objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach,
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze,
- omawia elementy świata przedstawionego,
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń,
- wskazuje wątek główny oraz wątki poboczne,
- charakteryzuje narratora, rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową,
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy,
- rozpoznaje fikcję literacką, rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne,
 - rozpoznaje podstawowe gatunki literackie (baśń, legendę, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść),
- rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania,
- omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu,
- wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji, charakteryzuje podmiot liryczny,
 - rozpoznaje w tekście środki stylistyczne (epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie) i określa ich funkcje,
 - rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie, i rozumie ich funkcję,

- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi: wstępem, rozwinięciem i zakończeniem,
 - dostrzega swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych oraz wskazuje ich cechy charakterystyczne,
- rozpoznaje komiks jako tekst kultury i wskazuje jego cechy charakterystyczne,
- wyodrębnia elementy spektaklu teatralnego oraz dzieła filmowego i telewizyjnego,
- jest świadomym odbiorcą tekstów kultury adresowanych do dzieci i młodzieży.
- rozumie istotę adaptacji utworu literackiego i potrafi porównać ją z oryginałem,
- odczytuje tekst poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, dramę, spektakl teatralny).

W zakresie kształcenia językowego

Uczeń:

- rozumie pojęcia: głoska, litera, sylaba, akcent,
- wyróżnia samogłoski i spółgłoski,
- rozróżnia głoski dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe,
- zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów,
- rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy,
- rozpoznaje w wypowiedziach rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki, przysłówki, przyimki, spójniki, partykuły, wykrzykniki i określa ich funkcję,
- odmienia czasowniki przez osoby, liczby, czasy, tryby i rodzaje,
- odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych,
- rozpoznaje bezosobowe formy czasownika,
- rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej na czynną i odwrotnie,
- odmienia rzeczowniki przez przypadki i liczby oraz rozpoznaje rodzaj rzeczownika,
- odmienia przymiotniki przez przypadki, liczby i rodzaje,
 - stopniuje przymiotniki i przysłówki oraz używa poprawnych form stopnia równego, wyższego i najwyższego w tworzonych wypowiedziach,
- wyróżnia typy liczebników i zaimków,
 - rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego czasowników, rzeczowników, przymiotników, liczebników i zaimków,
- oddziela temat fleksyjny od końcówki,

- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennej,
- rozumie rolę nieodmiennych części mowy w wypowiedzeniach i poprawnie stosuje spójniki i przyimki,
 - nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik) i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach,
- określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w wypowiedziach,
- rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu,
- rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, rozumie ich funkcje,
- wie, czym się różni zdanie od równoważnika zdania, i rozumie funkcje tych wypowiedzeń,
- rozróżnia zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte oraz zdania pojedyncze i złożone,
- rozpoznaje typy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie,
 - przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie,
- poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne, pisze poprawnie pod względem ortograficznym, stosując wiedzę o wymianie głosek, pisowni wielką i małą literą, pisowni *nie* z różnymi częściami mowy,
- wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego,
- posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny,
- identyfikuje tekst jako komunikat, rozróżnia typy komunikatów,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi,
 - rozróżnia synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje w wypowiedziach,
 - rozpoznaje związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach, rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście,
 - zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu,
 - używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej,
 - stosuje zasady etykiety językowej.

W zakresie tworzenia wypowiedzi

Uczeń:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat,
- rozróżnia typy argumentów,
- wskazuje środki perswazji użyte w tekstach, rozumie ich funkcję,
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji,
- stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi,

- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, opis, list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym,
- tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź,
- stosuje odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny,
- rozumie rolę akapitów w budowaniu wypowiedzi, zna zasady ich budowy i je stosuje,
- dokonuje selekcji informacji,
- tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu,
- redaguje notatki,
- opowiada o przeczytanym tekście,
- rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje,
- tworzy opowiadania związane z treścią utworu,
- redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów,
- wygłasza z pamięci tekst z odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem.

W zakresie samokształcenia

Uczeń:

- doskonali ciche i głośne czytanie,
- zapisuje pozyskane informacje w różnej formie,
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach,
- gromadzi i selekcjonuje pozyskane informacje, poddaje je krytycznej analizie,
- stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych,
- korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich,
- efektywnie posługuje się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi i wykorzystuje je do prezentowania własnych zainteresowań.